

Sygn. akt II CSK 249/15

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa R. C.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko - Własnościowej
"Z." w M.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 grudnia 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 19 listopada 2014 r.,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej 900 (dziewięćset) zł kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adwokatowi A. S. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w P. kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, podlegającą podwyższeniu o należny podatek od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację od wyroku Sądu Rejonowego w M. oddalającego powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej przez jej zamknięcie lub nakazanie wykreślenia dotychczasowych wpisów w dziele pierwszym i drugim księgi wieczystej. Zaskarżając wyrok w całości skargą kasacyjną, w postaci dwóch pism procesowych z dnia 25 i 26 marca 2015 r., pełnomocnicy powoda wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania oparli na przesłankach przewidzianych w art. 398⁹ § 3 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia funkcjonującym na rzecz państwa, a więc w interesie publicznym. Stoi ona przede wszystkim na straży wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego. Sąd Najwyższy już w okresie obowiązywania kasacji, będącej zwyczajnym środkiem odwoławczym, podkreślał, że podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej

ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne.

Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, nie jest trzecią instancją sądową. Sąd kasacyjny nie sądzi sprawy, lecz rozpoznaje skargę kasacyjną w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienie prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów bądź usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Dlatego nie każda skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania.

Ograniczenia środków zaskarżenia są znane współcześnie w różnych ustawodawstwach. Są one zgodne z zaleceniami Rady Europy, które zmierzają do ograniczenia liczby instancji oraz zezwalają na wprowadzenie środków ograniczających dostęp do sądu najwyższego szczebla. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, już w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, iż ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne ani z Konstytucją, ani z postanowieniami wiążącymi Polskę konwencji międzynarodowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 1998 r., I PZ 54/97, OSNAPUS 1999, nr 3, poz. 92, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1998 r., I PZ 67/98, OSNAPUS 2000, nr 2, poz. 65 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r. III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53). Takie stanowisko wyraził również Trybunał Konstytucyjny (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK Zbiór Urzędowy 2000, nr 5, poz. 14).

W niniejszej sprawie nie występują przytoczone przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący zarzucił nieuwzględnienie przez Sąd odwoławczy nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, spowodowanej pozbawieniem go możliwości obrony swych praw na skutek - jego zdaniem - pominięcia złożonego przez niego pisma procesowego z dnia 29 listopada 2012 r., precyzującego żądanie zawarte w pozwie (art. 379 pkt 5 w związku z art. 378 § 1 k.p.c.).

W orzecznictwie przyjmuje się, że pozbawienie strony (uczestnika postępowania) możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) ma miejsce wtedy, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było wskazać przy wydaniu orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41 - dodatek). Taka sytuacja nie zaistniała w sprawie. Okoliczność, że pismo procesowe z dnia 29 listopada 2012 r., którego złożenie odnotowano w protokole rozprawy (k.169), zamieszczone w aktach sprawy wśród załączników, dopiero na skutek interwencji powoda - jak wynika z notatki urzędowej (k. 227) - zostało wszyte w aktach, nie daje podstaw do przyjęcia, że doszło do pozbawienia skarżącego możliwości obrony swych praw, stanowiącego przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie zachodzi także nieważność postępowania spowodowana rozpoznaniem sprawy przez Sąd odwoławczy w składzie sprzecznym z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Z akt sprawy wynika, że powód w dnia 20 listopada 2013 r. złożył oparty na art. 49 k.p.c. wniosek o wyłączenie sędziów od udziału w sprawie; nie został on jednak uwzględniony, a zażalenie powoda - oddalone. Po rozpoznaniu tego wniosku, powód zażądał wyłączenia od udziału w sprawie wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w P. Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r. oddalił wniosek powoda. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 19 listopada 2013 r. powód ponowił wniosek o wyłączenie od udziału w sprawie wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w P., który Sąd odwoławczy odrzucił. Rację ma skarżący, że odrzucenie tego wniosku nastąpiło z naruszeniem art. 53¹ k.p.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 138/10, OSNC 2011, nr 11, poz. 121), nie oznacza to jednak, że zarzucone uchybienie uzasadnia przyjęcie nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. Współcześnie przyjmuje się bowiem, że czynności procesowe dokonane z udziałem sędziego, który - wbrew nakazowi wynikającemu z art. 51 k.p.c. - nie powstrzymał się od udziału w sprawie, nie powoduje nieważności postępowania, jeżeli podstawą wyłączenia sędziego jest art. 49 k.p.c.; przepis art. 379 pkt 4 k.p.c. dotyczy bowiem

wyłaczenia sędziego z ustawy (art. 48 k.p.c.). W tej sytuacji nie mogło odnieść skutku powołanie się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1959 r., II CR 1271/57 (OSNCK 1960, nr 1, poz. 28), także z tego powodu, że zostało ono wydane w okresie innego, nieobowiązującego już stanu prawnego.

Nie występuje wskazana we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oczywista zasadność skargi kasacyjnej. Powołanie się na tę przesłankę wymaga - jak wyjaśniono w orzecznictwie - wykazania, że zaskarżony wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad prawa, widocznym *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy i dłuższych badań lub dociekań. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 197/02, OSNC 2004 r., nr 3, poz. 49). Uzasadnienie omawianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera - w konfrontacji z motywami rozstrzygnięcia - przekonujących argumentów, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad prawa, uzasadniającym oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w wyżej przedstawionym rozumieniu.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia (art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 98 w związku z 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.). O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 19 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (jedn. tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).